

(המשך מעמוד 30)

בבית-הספר התיכון האורתודוקסי בחיפה. הנער ג'ורג' שאמה, יחד עם שני חבריו, ניסה ב-1961 לעבור את הגבול לעזה. השלושה נסלו במארב ונהרגו. בעת ההלווייה נפתחו הארונות והתעורר חשד כבד כי לא מתו מכדורי החיילים, אלא מעינויים, אחרי תפיסתם. תצלומי הגוויות הסעירו את ערביי ישראל, והעולם הזה תבע חקירה פומבית כדי לטהר את האווירה.

דרישה הגיונית זו לא נתקבלה. נערכה חקירה סודית, שממנה פוזקו אף המישפחות ופרקליטיהן. כמו רבים אחרים, משוכנע פאזוי עד היום ששלושת הנערים אכן נרצחו בעינויים.

איגרת במחתרת

פאזוי עצמו לא היה פעיל פוליטי. הוא היה תמיד אדם רגשני, מופנם, מסתכל מן הצד, שגדל בצילה של אם תקיפה, בת מישפחה היפאית נוצרית מכובדת. אשה לאומנית בעלת דיעות חזקות.

כשהכרתיו לראשונה, נראה לי כצעיר רכרוכי במיקצת, המשתדל להשתלב במימסד של מפ"ם — מיפלגה שהתמחתה בשחיקת ערבים צעירים, בהפיכתם לסוכנים מילג" תיים, בהריסת גאוותם הלאומית ובחורבנם הפנימי. אני מודה שלא ראיתי בפאזוי מעולם מועמד למנהיגות בקרב ערביי ישראל.

פאזוי עצמו מספר בספר כיצד הביא אלי את אנשי אל-ארד. באותם הימים נפערה תהום בין גמאל עבד-אל-נאצר ובין ברית-המועצות, וערביי ישראל התרחקו ממק"י (גילגולה הקודם של רק"ח). קמה קבוצה ערבית לאומנית מקומית, חסידי עבד-אל-נאצר והבעת הסורי, וביקשה לפעול כגוף עצמאי.

בעיני היתה זאת התפתחות חיובית. סברתי כי תנועה ערבית לאומית, המושרשת בישראל, יכולה להיות את הגשר בין ישראל ובין התנועה הנאצרית הגואה בעולם הערבי. יתר על כן, הייתי בטוח כי מתן פורקן חוקי, גלוי ופרלמנטרי לרגשות הלא- מיים של ערביי ישראל יעביר אותם לאפיקים חיוביים — ושסתמת צינור זה תביא אותם למחתרות עוינות.

דיעה זו לא נתקבלה, וקבוצת אל-ארד דוכאה בכוח. נשלל רשיונה להוציא עיתון, נאסרה השתתפותה בבחירות לכנסת. חבריה הושמו במעצר מינהלי ונרדפו בכל השיטות של חוקי-החירום.

פאזוי אינו יודע על הברורים הרעיוניים הממושכים שהיו לי עם ראשי אל-ארד, כי לא היה נוכח בהם. הוא היה או צוער, בספרו הוא מתאר כיצד הפך יותר ויותר מ-רגש, מתוסכל וחסר-מוצא, עד שהטראומה של יוני 1967 סתמה את הגולל על אמנותו שניתן לשנות את יחס המדינה לערבים.

ואז קרה האסון.

שליח של אירגון-סידאיון נתפס, כשבידו איגרת של מפקד (שהיה בירדן) אל אנשיו ברמאללה. בין השאר נתן הוראה להתקשר עם אחד פאזוי בן-אסמר. הגר בשכונת הרכבת בלוד, ושיש לו אנשים המסוגלים לבצע פעולות.

אנשי השב"כ האמינו כי המפקד, שהיה ידוע כאיש רציני, לא היה רושם הוראה כזאת לולא היה בטוח בפאזוי. אחרת, היה מסכן את שליח המחתרת שהיה צריך לבוא במגע עם פאזוי.

פאזוי נעצר, נחקר ארוכות והושם במשך תקופה ארוכה במעצר מינהלי. האיגרת המחתרתית לא היתה, כמובן, ראייה קבילה בבית-הדין. כי לא הוכיחה דבר לגבי פאזוי עצמו. לכן לא יכלו להעמידו לדין.

פאזוי עצמו מתאר את הפרשה כפי שראה אותה — המעצר המפתיע באישון לילה, החקירה המשפילה, התנאים הקשים במעצר, חוקרי השב"כ נראים בתיאור זה כאנשים פרימיטיביים למדי, לעיתים מתחכמים ולעיתים מאיימים. הסוהרים נראים, בחלקם, אדישים ואכזריים.

זכותו של פאזוי יש לציין כי אינו מוען שעיניו אותן. הרבר מעיר על כנות הספר. הוא מספר כי שמע שאחרים עינו — אך לכך אין בספר אסמכתא כלשהי. פה ושם פגם פטירות-ידחי מחוקר נרגז, וכמה בעיטות ברגליו. כל זה רחוק מאוד מסיפורי-העינויים המיפלגתיים שבהם מתמחה המו"ל של הספר, ישראל שחק.

אלם גם כך זהו סיפור מדכא. אנשי השב"כ לא העזו לשחרר את פאזוי, מפני שהא- מינו שהוא עלול להיות מעורב בתיכנון מעשי-טרור. הם ידעו את דעותיו, אם אינו אהב את המישטר במדינה, וכותב נגדו שרירי-עם מרים — מדוע לא יעזרו בנפולע לפידיאיון הלוחמים בה? ואילו לפאזוי לא היתה כל דרך להוכיח להם שלא עשה דבר, וכי נפל קורבן מקרי לחוסר-האחריות של מפקד תא מחתרת.

בשעה שפאזוי ישב בכלא, נפגשו עם פרקליטים, הפעלנו קשרים, כתבנו מאמרים, ערכנו דיונים פומביים. (באחת ההזדמנויות העליתי את הפרשה באוזני היועץ המישט, פטי, מאיר שמגר, בעת דיון פומבי שנערך באוניברסיטת תל-אביב על המעצרים המיני- הליים, ביוזמת אמנון רובינשטיין. הסתמכתי על פרשה זו כדי לתבוע את ביטול המעצר המינהלי בצורתו הנוכחית.)

מכל הדברים מעלה פאזוי על נס דווקא את יחסו היפה של אלימלך רימלט, מנהיג הליכוד, שביקר אותו בכלא ואמר לו כמה מילים טובות. (בנו של רימלט היה פרקליטו של פאזוי.) ביכלל נראה שזוהי תכונה של פאזוי: הוא יכול להתעלם כליל מפעולות חשובות שנעשו למענו, ולמען ערביי ישראל ביכלל, במשך שנים רבות — אך לעולם לא ישכח מילה טובה שנאמרה לו, אפילו כשערכה המעשי אפסי.

מי עיקם את הראי?

בסופו של דבר, אחרי 15 חודשים, שוחרר פאזוי מהמעצר, אך הוא רותק לעיר לוד, שבה לא יכול היה להתפרנס. את זמנו ניצל לכתיבת ספריו-זכרונות זה, שפורי סם עתה. אין ספק שיכה גלים בעולם, ושיגביר עוד יותר את ההסתייגות הגוברת והולכת מישראל.

אכן, ישראל המשתקפת בתיאור זה רחוקה מאוד מראי-מדותה של המדינה החלוצית, החופשית, הנאורה, מיכצד הרמוקרטיה במיזרח התיכון, שהצטיירה בעיני עמיהם מערב עד לאחרונה.

אחרי סרטים כמו כפראקסט ופירסומי אש"ף, יתקבל הספר כעדות אותנטית של ערבי שגדל בישראל, שעבר בית-ספר ישראלי ושישב בכלא הישראלי.

כל זה עצוב מאוד. בייחוד לאזה מאיתנו שהקדישו שנים ארוכות של חייהם למאמץ לשנות את יחס המדינה למיעוט הערבי.

לאורחי ישראל, זהו ספר-חובה. הוא יעזור להם להבין לנפשם של מאות אלפי הערבים החיים בכפרים שהם חולמים על פניהם ביעף, העובדים על פיגומי הבניינים של שיכונים וילות, המגשים להם את האוכל במיסעדה, תוך הסתרת זהותם הלא- מית. הם גם יבינו מדוע ערבים כה רבים, חניכי המדינה, ממלאים עתה תפקידי-מפתח באש"ף ובכל אירגוני הפידיאיון.

אכן, הספר מעמיד לפנינו ראי עקום. אבל מדינת ישראל היא שעיקמה את הראי.

מדינת ישראל
משרד החקלאות

להלן לוח המחירים

המוסכם ל-22.6.75 - 27

במסגרת ההוזלות בחנויות השרשרת של הסופרסל והסופרמרקט וחנויות פרטיות שהצטרפו למבצע.

לצרנן

1.70	ל"י	הק"מ
2.10	"	"
1.85	"	"
2.20	"	"
1.95	"	"
2.15	"	"
1.15	"	"
1.50	"	"
0.85	"	"
1.00	"	"

ירקות

עגבניות מעולות
גזר
פלפל קליפורניה
חצילים
תפוזי אד חדשים
תפוזי אד חדשים ארוזים (ירושלים)
תפוזי אד מהנגב
תפוזי אד מהנגב ארוזים
בצל יבש
בצל ארוז (ירושלים)

פירות

אשכוליות — סוג יצוא
כננות

עופות

פטם צעיר קפוא לבישול גודל 2,
שקית שקופה והחתימה כתומה
תנועוף, טנא עוף, עוף מיוחד מעולה

דגים

בקה — פרוס אחיד עשוי מדגים
שמשקלם לא פחות מ-250 גר'

2.30	"	"
3.95	"	"
9.00	"	"
10.50	"	"
9.30	"	"

הודעה חשובה

אתה עומד על פרשת-דרכים, בצומת חייך ממש. אתה יכול להמשיך בדרך אשר בה הוליכו אותך עד כה ההורים, המורים, המחנכים, הספרים, אמצעי-התקשורת והשיטה-היהודית והמני- היגים הפוליטיים, החברתיים והרוחניים שבהם האמנת, שעל כושר-שיפוטם סמכת ושבידיהם סורת — במידה זו או אחרת — את השליטה על חייך וגורלך.

ותראה: אם אתה שלם עם עצמך; אם לפני השינה אתה אומר לעצמך: „גו! שיהיה כבר בוקר כדי שאוכל להמשיך במה שהפסקתי!"; אם אתה עוסק במלאכתך גם לאחר שעות-העבודה — לך בדרך שבה הלכת עד כה, אין לך בעיות — אתה אדם מאושר.

אבל אם אתה לא שלם עם עצמך; אם רגשי אשמה, חרטה, תיסכול וחרדה מייסרים לפעמים נשמתך; אם אתה מחפש מיפלט בשינה, סמים והנאות רגעיות; אם אתה יוצא לעבודה כמו-בל-לטבח ומציק כל המש דקות בשוען; אם אתה מחפש ישועה באמנות מיסטיות ושלמות-נפש על ספתו של הפסיכיאטר-התורן; אם אתה מצפה יום-יום שמספרך יעלה בגורל-המזלות ומתפלל לנסים ונפלאות שאין בכוחך לחוללם; אם ביקשת פעם לשים קץ לחייך; אם ראית את עצמך יוצא יום אחד את הבית ונעלם מבלי להשאיר עקבות; אם אתה מוטרד על-ידי שאלות כמו איזו משמעות יש לחיים שלך ולשמ מה אתה חי בכלל — פתח את ראשך וקרא בעיון רב את ספרו של ד"ר משה קרוי, חיים על פי השכל (תנאים לאושר אובייקטיבי), היוצא לאור בהוצאת „מציאות" ת.ד. 2554 תל-אביב.

שכח מה שלמדת, מה שאתה יודע, מה שהאמנת בו ומה שקיבלת כדבר מובן מאליו. זהו הרגע הגורלי ביותר של חייך. לא פחות ולא יותר. ואל תחייך. איש אינו מציע לך הוקוס-פוקוס רוחני, קונץ אינטלקטואלי או אמונה מיסטית חדשה שאם רק תאמין בה בעיניים עצומות, תהייה אדם מאושר. פתרונות מסוג זה מצויים בשפע סביבך.

שלווה לא תמצא בספר הזה. להיפך: אם תפתח את כל חלונות ראשך בנווה לך סערות-רוחות אשר כמה לא ידעת אולי, אם לא תמלט ברגע האחרון למקלטם המבוזרים של איראציונליות צפויים לך פה ועוועים עמוקים; ואם יעמוד בך הכוח הנפשי להוציא לפועל את המסקנות ההגיוניות שאליהן תגיע בכוחות-עצמך — יפחתו יסוריך ותמצא טוח-סוף את הדרך המוליכה אל אושרך. זה נשמע לך יומרגי, נכון? אבל אלה הן בדיק המטרות העומדות לפני המחבר בכתיבת מורה-נבוכים זה, מודל 1975. אתה יוצא להרפתקה נועזת. אם תלך איתה עד הסוף, לא רק אמא שלך, גם אתה לא תכיר את עצמך כאשר תשוב ממנה. אתה לא מאמין? נסה ותראה. מה כבר יכול להיות? מקסימום תמשיך לסבול כפי שסבלת עד עכשיו.

ספרו של ד"ר משה קרוי יישלח לזמניים ויימצא בחנויות בסוף יוני. (המחיר 35 ל"י).

דו בו אמוני